

Instruktioner för användning av materialet i verktygslådan för hälsolitterata organisationer

Bildspel: En hälsolitterat organisation – vad är det och hur når vi dit?

Det här bildspelet är tänkt att användas av den som vill arbeta med hälsolitteracitet inom sin organisation. Syftet är att ge en översiktlig bild av vad hälsolitteracitet och hälsolitterata organisationer är, varför det är viktigt att arbeta med detta – och inte minst HUR man kan arbeta med frågan.

Bildspelet kan användas i ledningsgrupper, vid utvecklingsdagar eller på arbetsplatsträffar – ja helt enkelt i sammanhang där frågan om hälsolitteracitet är aktuell. Man kan välja att visa hela eller delar av bildspelet, eller komplettera med egna bilder inom området. Målgrupp för bildspelet är medarbetare inom alla olika typer av verksamheter inom hälso- och sjukvård - däremot är det inte tänkt att användas i möte med patienter eller brukare.

10 kännetecknen för en hälsolitterat hälso- och sjukvårdsorganisation

I USA har man arbetat betydligt längre med konceptet hälsolitterata organisationer än på många andra håll. Större workshops med forskare och olika professioner har också suttit ner och samtalat kring vad en sådan faktiskt är. Utifrån detta arbete har en lista med 10 kännetecknen för en hälsolitterat hälso- och sjukvårdsorganisation tagits fram. Den här versionen av den listan är något anpassad för att bättre passa en svensk kontext.

För organisationer eller verksamheter kan det vara svårt att uppfylla alla dessa kännetecknen, vilket de som tagit fram dem är medvetna om. Tanken är dock inte att man som organisation måste arbeta med eller bemöta samtliga punkter. Tanken är snarare att man ska gå igenom listan för att se vilka punkter som är mest relevanta för den egna verksamheten och utifrån det prioritera vilka av dem som man ska arbeta mer eller mindre med. Verktöget ”Check-lista för en hälsolitterat hälso- och sjukvårdsorganisation” bygger på de 10 kännetecknen i listan.

Checklista för en hälsolitterat hälso- och sjukvårdsorganisation

Checklistan kan dels användas i forskningssammanhang för att mäta hur hälsolitterat en verksamhet är och hur den hanterar begränsad hälsolitteracitet hos patienter. Listan kan också användas som ett självskattningsinstrument av verksamheter inom hälso- och sjukvården för att identifiera styrkor och svagheter när det gäller att ta hälsolitteracitet i beaktande i den egna verksamheten. Därefter kan diskussion föras om vilka brister som är allvarligast och beslut tas om eventuella åtgärder. Att arbeta med allt är svårt, men att förbättra något är bättre än inget

Analys av data från check-listan: för att få en totalsumma baserad på data från samtliga items i instrumentet, summeras poäng från samtliga items ihop och delas därefter på 10 (antal items). Inga speciella gränsvärden finns framtagna om vad för totalsumma som behövs för att kunna klassas som en hälsolitterat organisation. Totalsumman hanteras som en kontinuerlig skala.

Vid användning av check-listan som ett självskattningsinstrument jämförs svaren på de olika itemsen med varandra. Därefter kan dialog föras om vilka områden som verksamheten bör prioritera för att bli bättre på att bemöta personer med begränsad hälsolitteracitet.

Hälsolitteracitet, vad hälso- och sjukvården behöver veta

Det här är en infographics (informativ poster) som i korthet beskriver vad hälsolitteracitet är och varför det är viktigt. Den beskriver också kort vad en hälsolitterat organisation är. Syftet med den är att sprida kunskap om hälsolitteracitet, i första hand till personal inom hälso- och sjukvården, i andra hand till patienter.

Fråga så får du veta

”Fråga – så att du får veta det som är viktigt för dig” är ett antal frågor som är framtagna för att uppmuntra till delaktighet och kommunikation i patientmötet. Frågorna har tagits fram med inspiration av Ask Me 3®, ett utbildningsprogram som ska uppmuntra patienter och närstående att ställa tre specifika frågor till sin vårdgivare för att bättre förstå sin hälsa och vad som behöver göras för att behålla hälsan. Ask Me 3® är varumärkesskyddat och finns inte tillgängligt på svenska.

”Fråga – så att du får veta det som är viktigt för dig” är framtaget av projektgruppen för Verktyglådan för Hälsolitterata organisationer inom HFS med hjälp av grupper av medarbetare i sjukvården, hälsoinformatörer och patientrepresentanter. Frågorna är tänkta att vara relativt generiska och exempel på frågor som patienten kanske funderar över och vill ställa. Vill man ge exempel på frågor som man vet är särskilt angelägna inom den egna verksamheten eller patientmötena, kan frågorna tjäna som inspiration till att formulera egna.

Ett sätt att använda materialet är att skicka det till patienten tillsammans med kallelse. De kan också ligga i väntrum eller ges till patienten i ett personligt möte.

Källkritik, Vem säger Vad i Vilket syfte?

En aspekt av hälsolitteracitet handlar just om att kritiskt värdera den information som man tar del av. Förslag är att dokumentet sätts upp på anslagstavla/i bordspratere, i personalrum/mottagningsrum och väntrum. Det kan också användas digitalt som bilaga i nyhetsbrev/som länk på hemsida.

Verktygslåda för en hälsolitterat hälso – och sjukvårdsorganisation

Det här är en infographics (informativ poster) som i korthet beskriver olika verktyg som kan användas för att främja hälsolitteracitet och/eller för att bygga bort möjliga hinder för personer med begränsad hälsolitteracitet. Syftet med den är att sprida kunskap om vad det finns för olika metoder som kan främja personers förmåga att få tag på, förstå, värdera och använda hälsoinformation. Postern vänder sig i första hand till personal inom hälso- och sjukvården, men också till patienter.